

Státní závěrečné zkoušky se skládají z následujících tří částí:

1. Obhajoba bakalářské práce.
2. Učitelská způsobilost
3. Didaktika praktického vyučování a odborného výcviku

Ad 1) Obhajoba bakalářské práce

Rozprava k závěrečné práci, při které student prezentuje svou práci – objasní cíl práce, východiska a závěry, ke kterým při jejím zpracování dospěl, rovněž pak reaguje na posudek této práce a případné výtky ze strany oponenta, a poté odpoví na položené otázky členů komise.

Ad 2) Učitelská způsobilost

Pedagogika

1. Definujte pojem „výukový cíl“. Vyjmenujte požadavky na formulaci výukových cílů, aby jich mohlo být ve výuce co nejefektivněji dosaženo. Vysvětlete pojem aktivní (aktivizační) slovesa a v kontextu vaší oborové specializace uveďte čtyři konkrétní příklady jejich použití při formulaci výukového cíle. S využitím zvolené taxonomie vyhodnoťte náročnost těchto cílů.
2. Vyjmenujte pořadí šesti hierarchicky uspořádaných kategorií kognitivních cílů Bloomovy taxonomie a vysvětlete jednotlivé kategorie. Ke každé kategorii formulujte jednoznačně odpovídající výukový cíl (cíle spolu nemusí souviset). Objasněte principy, na kterých jsou postaveny taxonomie cílů afektivních, některou z taxonomií představte. Ke konkrétnímu tematickému celku/výukové jednotce naformulujte libovolný výukový cíl, v němž převládá postojová dimenze, a uveďte, která klíčová kompetence je tímto především rozvíjena. Objasněte principy, na kterých je postavena taxonomie cílů psychomotorických, některou z taxonomií představte. Na konkrétním příkladu prezentujte jednotlivé úrovně této taxonomie. V souladu s vaší oborovou zaměřeností formulujte libovolný výukový cíl, v němž převládá psychomotorická dimenze a kterého lze dosáhnout v rámci výuky ve škole.
3. Definujte pojem „učební úloha“. Vysvětlete funkci učebních úloh ve výuce. Formulujte požadavky kladené na učební úlohy. Představte taxonomii učebních úloh podle D. Tollingerové. Vysvětlete proces taxace učebních úloh. Objasněte metodu zjišťování operační hodnoty souboru učebních úloh.
4. Ozřejměte, jaké jsou zásady práce učitele s materiálními didaktickými prostředky. Posuďte, jaké učební pomůcky lze ve vašem aprobačním předmětu používat při realizaci zásady názornosti, a uveďte je. Objasněte specifika didaktických prostředků s akcentem na technické výukové prostředky.
5. Charakterizujte didaktickou analýzu učiva. Vysvětlete typy analýz při didaktické analýze učiva. Popište etapy didaktické analýzy učiva. Shrňte postup učitele při didaktické analýze učiva.
6. Definujte pojem „organizační forma výuky“. Představte základní členění organizačních forem. Charakterizujte specifika jednotlivých organizačních forem. Zhodnoťte využití skupinové a kooperativní formy vyučování z hlediska možností využití v současné škole i s přihlédnutím k vaší aprobaci.
7. Srovnajte tradiční a konstruktivistický přístup k vyučování (dichotomie modelů vyučování z hlediska přístupů k učení žáka). Představte repertoár výukových metod učitele pro tradičně a konstruktivisticky orientovanou výuku. Prezentujte využití modelu E-U-R a metod kritického myšlení v současné škole.
8. Definujte obsah pojmu „metoda výuky/výuková metoda“. Vymezte její vztah k ostatním prvkům procesu výuky. Představte vám známé klasifikace výukových metod, libovolnou z nich pak detailněji objasněte včetně charakteristiky jednotlivých tříd metod. Zdůvodněte, na základě čeho volí učitel vhodné výukové metody.
9. Zhodnoťte význam aktivizačních a komplexních metod ve výuce, posuďte jejich výhody i nevýhody a navrhněte eliminaci nevýhod. Na základě studia odborné literatury a dosavadních pedagogických zkušeností vyhodnoťte, v čem spočívají soudobé pedagogické inovace v oblasti vyučovacích metod. Uveďte konkrétní příklady.
10. Definujte pojem „inkluze“. Zhodnoťte přínosy a úskalí inkluzivního vzdělávání z pohledu žáka. Popište tvorbu individuálního vzdělávacího plánu pro žáka. Vyjmenujte kompetence učitele zvláště významné pro vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami.
11. Popište systém kurikulárních dokumentů aktuálně platných pro školy regionálního školství. U dokumentů na státní úrovni vymezte, čím a jak podmiňují podobu kurikulárních dokumentů na nižší úrovni. Vysvětlete obsah pojmu vzdělávací program a představte dva možné přístupy k jeho projektování (dvě varianty schématu projektování ve vztahu k programovému cíli). Doložte libovolným příkladem ze školské praxe. Dejte do souvislosti etapy tvorby vzdělávacího programu s požadavkem na korekce programu.
12. Objasněte pozice a význam hodnocení (vyhodnocování) vzdělávání ve struktuře vzdělávacího programu. Na ukázkách ze školní praxe, a to ve vztahu k ŠVP, doložte příklady bariér, kvůli kterým se důsledně hodnocení vzdělávání neprovádí. Popište Kirkpatrickův model vyhodnocování vzdělávání i evaluační metody a zdroje informací vhodné pro hodnocení vzdělávání realizované dle ŠVP školy.

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

13. Vysvětlíte význam pojmu profesní etika. Vyslovte vlastní názor na potřebnost existence etického kodexu učitele jako kodifikované verze profesní etiky, ale i jeho případné limity. Navrhněte a zdůvodněte, co by měl etický kodex učitele obsahovat.
14. Popište ve stručnosti makrořízení/správu škol regionálního školství včetně specifických úkolů MŠMT ČR (koncepční a strategické dokumenty vzdělávací politiky, legislativa, financování, kurikulum, evaluace, péče o kvalitu). Vyjmenujte zřizovatele škol regionálního školství, přiřaďte jimi nejčastěji zřizované druhy škol a objasněte, k čemu školu opravňuje zápis do školského rejstříku.
15. Objasněte pojetí školy jako specifické organizace a uveďte způsoby, kterými lze chod konkrétní školy usměrňovat. S oporou o školní praxi zdůvodněte význam a obsah důležitých vnitřních předpisů/regulativů školy. Vysvětlíte sled a žádoucí pojetí dílčích fází řídicího procesu i přínos spojený se zapojením pracovníků do řízení školy, vše doloženo příklady z mikrořízení konkrétní školy.
16. Definujte základní znaky akčního výzkumu. Popište vznik a vývoj akčního výzkumu a analyzujte jeho teoretická východiska. Na základě zkušeností z praxe kategorizujte průběh a fáze akčního výzkumu. Srovnajte výhody a nevýhody akčního výzkumu s jinými typy výzkumu, při tomto srovnání použijte kritéria kvality metodologického výzkumu a jeho využití pro praxi učitele.
17. Vysvětlíte význam základních právních předpisů (v platném znění), které souvisejí s pedagogickou diagnostikou, pro práci učitele. Uveďte jednotlivé typy školských poradenských zařízení a vymezte jejich činnost. Uveďte strategii tvorby individuálního vzdělávacího plánu (IVP) a načrtněte jeho obsahové schéma.
18. Vysvětlíte pojem hodnocení ve škole a uveďte jeho druhy. Vyhodnoťte specifika klasifikace žáků a slovního hodnocení. Komparujte ve smyslu výhody a nevýhody využití ve výuce: ústní a písemné zkoušení, didaktické testy.
19. Objasněte metody a postupy poznávání žáka v rámci pedagogické diagnostiky (pedagogické pozorování, rozhovor, anamnéza, sociometrie, analýza výsledků činnosti, testové metody).
20. Vymezte cílovou skupinu androdidaktiky a analyzujte ta specifika vzdělávání a učení dospělých, která jsou východiskem pro legitimitu androdidaktiky v intencích celoživotního vzdělávání. Zdůvodněte důležitost jednotlivých vstupních informací o účastnících vzdělávání, posuďte jejich diagnostickou hodnotu pro vzdělavatele dospělých.
21. Objasněte proces učení a vzdělávání dospělých z hlediska jednotlivých fází, analyzujte indikátory úspěšnosti učení a vzdělávání dospělých, posuďte jejich důležitost při vzdělávání a učení dospělých. Specifikujte činnosti lektora ve vzdělávání dospělých, argumentujte požadavky na jeho způsobilost a vzdělavatelskou úspěšnost. Zdůvodněte svou stávající úroveň připravenosti na tuto roli.
22. Argumentujte důležitost vymezení a formulace adekvátních výukových cílů ve vzdělávání dospělých. Zdůvodněte opodstatněnost specifických forem školského vzdělávání (studia) dospělých a různorodost forem dalšího vzdělávání dospělých. Objasněte aspekty podmiňující výběr vhodných metod vzdělávání dospělých, analyzujte ty, které jsou ve vzdělávání dospělých nejpoužívanější. Uveďte klady a zápory využívání ICT, především distančního vzdělávání a e-learningu ve vzdělávání dospělých.
23. Definujte pojem školské právo v návaznosti na teoreticko-právní instituty vztahující se k právním předpisům. Vysvětlíte pojmy: právní řád, síla právního předpisu, zákonnost, právní vědomí, platnost, účinnost, působnost a aplikace právního předpisu. Demonstrujte provázanost školských právních norem v rámci logicky uzavřeného celku s právními normami jednotlivých odvětví práva soukromého a veřejného.
24. Podejte ucelený přehled o systému právních norem upravujících vzdělávání a školský systém ČR. Vyjmenujte práva a povinnosti účastníků vzdělávacího procesu v návaznosti na vnitřní předpisy škol a školských zařízení. Zdůvodněte význam dodržování předpisů z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech. Popište možnosti využití interdisciplinární spolupráce při řešení výchovných problémů na školách a možnosti využití výchovných opatření ze strany školy.
25. Zhodnoťte postavení pedagogického pracovníka ve vzdělávacím a výchovném procesu. Vysvětlíte odchylky při sjednávání doby trvání pracovního poměru na dobu určitou u pedagogických pracovníků. Definujte jednotlivé předpoklady pro výkon činnosti pedagogických pracovníků, pracovní dobu pedagogických pracovníků a systematiku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Psychologie

1. Školní třída a rodina jako sociální skupina. Formování vztahu mezi učitelem a žákem (vytváření a utlumování úzkosti ve škole, hlavní zdroje disciplíny dle věku žáků, systém pravidel ve třídě a způsob jejich dodržování. Eliminace nevhodného chování žáků (co je nevhodné chování, jak lze eliminovat toto chování). Faktory ovlivňující formování vztahu učitel-žák (vzájemná očekávání, personálního vnímání – haló efekt, atribuce, Pygmalion efekt). Specifika komunikace mezi učitelem a žákem (komunikace ve třídě – učitel a žák; verbální, neverbální; metakomunikace – jejich význam a příklady vhodné a nevhodné komunikace, vhodnost použití sarkasmu, ironie, dvojné vazby).
2. Problematika školní úspěšnosti žáka. Osobnostní a jiné faktory ovlivňující školní úspěšnost (definovat pojmy a vysvětlit vztah ke školní úspěšnosti: nadání /latentní a manifestní/, inteligence, vlohy, schopnosti, aspirace

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

- na výkon, naučená bezmocnost, motivační zdroje, sociální zázemí, emocionální charakteristiky). Utváření sebepečetí a sebevědomí žáka a jejich vliv na školní výkonnost a prožívání žáka: (co je sebepečetí žáka, sebeucta, sebehodnocení, sebevědomí a sebedůvěra, reálné či ideální já (ego), vědomí osobní účinnosti (self-efficacy). Sebepečetí a věk žáka – od začátku školní docházky, přes střední školu. Vztah mezi vysokým sebevědomím a volenými cíli u žáků. Pozitivní a negativní sebepečetí a jeho vliv na školní úspěšnost. Souvislost mezi negativním sebepečetím a naučenou bezmocností, jak může učitel ovlivnit sebepečetí žáka.
3. Psychologické otázky hodnocení žákovy chování a výkonu. Pozitivní i negativní emocionální aspekt hodnocení, sociální aspekt. Vliv hodnocení na sebehodnocení a utváření osobnosti žáka (např. naučená bezmocnost, sebevědomí a další složky sebepečetí). Psychologická problematika školní klasifikace (hodnocení), vysvětlit podrobněji: školní klasifikace jako motivační a demotivační faktor, zpětná vazba pro všechny zúčastněné, seberegulační prostředek, funkce výchovná, funkce informační atd.). Sebehodnocení žáka, formování aspirační úrovně, problematika školní klasifikace – výhody a nevýhody klasifikace 1 -5, a slovního hodnocení).
 4. Emoce a motivace. Vymezení, tělesná složka emocí, výrazová složka emocí. Vlastnosti emocí a základní lidské city (primární a komplexní city, citové vztahy). Teorie emocí (fyziologické teorie, kognitivní teorie, evoluční teorie). Faktory ovlivňující emoce a emoční projevy. Motivace (vymezení, druhy, základní teoretické koncepty Freud, Murray, Maslow). Čtyři okruhy motivů (sebezáchovné, stimulační, sociální a individuální motivy). Faktory ovlivňující motivaci (nová situace a aktivita, vliv úspěchu a neúspěchu, naučená bezmocnost, sociální faktory, zájem, stanovení cíle, souvislost s předchozí činností, s životními cíli, tendence dokončit úkol).
 5. Profesiogram učitelského povolání a metody jeho tvorby. Nároky na psychické funkce a vlastnosti učitele. Nevhodné vlastnosti učitele, psychopatologické kategorie rizikové pro realizaci profese učitele (rizikové faktory vzniku syndromu vyhoření). Úzkost, strach, tréma ve škole (vysvětlíte a popíšete jejich dopad školní úspěšnost). Příčiny stresu ve škole u učitele a žáků.
 6. Vývojové charakteristiky žáka základní a střední školy. Tělesný, emocionální, sociální, kognitivní vývoj, vývoj identity, morální vývoj. Vysvětlení pojmů akcelerace, retardace a disharmonie vývoje (příčiny vzniku a důsledky pro práci ve škole). Význam těchto poznatků při práci učitele.
 7. Determinace lidské psychiky. Vnitřní a vnější determinanty, jejich význam při práci učitele. Problematika týraného a zneužívaného dítěte (příčiny vzniku, psychické a fyzické týrání, sexuální zneužívání, zanedbávání). Přístup a úloha učitele v této problematice.
 8. Myšlení a paměť. Vymezení, vztah k dalším psychickým procesům. Model paměti (senzorická, krátkodobá – kapacita krátkodobé paměti a možnosti jejího zvyšování, dlouhodobá – explicitní a implicitní paměť), zapomínání a jeho příčiny. Myšlení (vymezení, myšlenkové operace, usuzování, rozhodování, faktory ovlivňující řešení problémů, inteligence – vymezení, základní teorie). Úloha myšlení a paměti ve vztahu k dalším psychologickým procesům, které se podílejí na školní výkonnosti. Role paměti ve vztahu k jednotlivým předmětům a výukovým cílům (souvislost mezi pamětí a emocemi, zájmy, hodnotami, postoji atd. – vysvětlit).
 9. Problematika učení. Vymezení, definice, vztah k dalším psychickým procesům). Typy učení: geneticky naprogramované typy učení, klasické podmiňování, instrumentální a operantní podmiňování, učení vhladem, teorie sociálního učení. Faktory ovlivňující průběh a výsledek učení. vztah učení k činnostem žáka, k motivaci žáka ve výuce. Formy a prostředky motivování – vývojové hledisko (motivační faktory mladšího a staršího školáka, dospívajícího).
 10. Problematika stresu. Náročná životní situace v edukačním procesu pro žáka a učitele (problematika stresu, jeho dimenze, frustrace, konflikt). Strategie zvládnání stresu, osobnostní vlastnosti a stres, problematika psychohygieny.
 11. Psychologické metody. Metody pro diagnostiku psychologických funkcí a procesů. Možnosti a meze testových diagnostických metod, chyby při jejich aplikaci a interpretaci, předpoklady pro jejich užití v práci učitele.
 12. Využití psychologické diagnostiky pro poznání osobnosti žáka a její uplatnění při edukační práci učitele. Zjišťování psychomotorického tempa, intelektového potenciálu, odlišností ve vnímání, zájmů, hodnot, aspirací atd.). Nejčastější chyby při posuzování jiných osob (základní atribuční chyba, haló efekt, Pygmalion a Golem efekt, očekávání, potřeby, přání, stereotypy, předsudky, návyky, konzervativismus, dogmatismus, konformita, projekce, generalizace, citový vztah atd. – vysvětlit obecně i ke vztahu učitel-žák, žák-učitel).
 13. Problematika socializace. Socializace lidského jedince, primární a sekundární socializace, teorie socializace (teorie upřednostňující biologickou stránku vývoje, psychoanalytická teorie, teorie sociálního učení), rodičovské styly, příčiny nedostatečné socializace a formy nápravy – možnosti školy v této úloze.
 14. Sociální skupina. Definice skupiny, dělení skupin, skupinové normy, konformita, compliance, obedience. Vrstevnické skupiny, party.
 15. Náročná vývojová období v životě žáka z hlediska vývoje a výchovných požadavků. Problémy ve škole u dětí s psychickou deprivací (příčiny vzniku, projevy, možná náprava) a neurotickým vývojem (příčiny

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

vzniku, projevy, možná náprava), úloha učitele při těchto obtížích.

16. Problematika poruch chování. Klasifikace problémového chování, příčiny vzniku, agresivita a agrese, diferenciací poruch chování. Problematika ADHD (příčiny vzniku, nejčastější projevy, přístup k těmto dětem). Přístup a výchovné možnosti učitele.

Ad 3) Didaktika praktického vyučování a odborného výcviku:

1. Pojetí a význam didaktiky praktického vyučování a odborného výcviku.
2. Kompetence učitele praktického vyučování a odborného výcviku, kariérní systém učitele, DVPP.
3. Výběr výukových metod v praktickém vyučování a odborném výcviku. Problémové metody využívané v praktickém vyučování a odborném výcviku.
4. Základní pedagogické dokumenty používané učitelem praktického vyučování a odborného výcviku. Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání (filosofie, struktura, základní pojmy).
5. Význam a možnosti motivace v praktickém vyučování a odborném výcviku.
6. Požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci a na hygienu práce v praktickém vyučování a odborném výcviku.
7. Význam práce s technickou dokumentací a odbornou literaturou, využití technických prostředků v praktickém vyučování a odborném výcviku.
8. Didaktické zásady a příklady jejich uplatňování při praktickém vyučování a odborném výcviku.
9. Metody pedagogické diagnostiky v praktickém vyučování a odborném výcviku (výčet, popis, využívání).
10. Organizační formy v praktickém vyučování a odborném výcviku.
11. Hodnocení a klasifikace v praktickém vyučování a odborném výcviku. Pravidla hodnocení žáků.
12. Pracoviště praktického vyučování (pracoviště právnických a fyzických osob) – funkční spolupráce se střední školou, sociální partner školy, vyhláška o středním vzdělávání.
13. Vyučovací jednotka v praktickém vyučování a odborném výcviku, příprava učitele praktického vyučování a odborného výcviku na vyučovací jednotku.
14. Funkce výukového cíle při řízení výchovně vzdělávacího procesu (plánování, realizace, kontrola).
15. Profesionální profil absolventa střední odborné školy/učiliště v kontextu RVP. Příprava závěrečných zkoušek učitelem praktického vyučování a odborného výcviku.
16. Aktuální trendy v českém středním odborném školství (v kontextu vzdělávací politiky EU). Česká školská soustava a mezinárodní standardní klasifikace úrovně vzdělávání ISCED.
17. Vnější a vnitřní evaluace školy a její význam pro rozvoj školy. Výroční zpráva školy.
18. Místo střední odborné školy/učiliště v celoživotním vzdělávání, schéma tvorby vzdělávacího programu pro aktivity celoživotního vzdělávání.
19. Specifika vzdělávání dospělých. Zkušenostní učení.
20. Problematika adaptace začínajících pracovníků, formální vztahy na pracovišti, obsah a struktura zákoníku práce.
21. Individuální přístup k žákům se specifickými vzdělávacími potřebami.
22. Edukační problémy na střední škole a jejich řešení v praktickém vyučování a odborném výcviku.